

EL

EL

EL

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 5.2.2008
COM(2008) 55 τελικό

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

Μια ξεχωριστή θέση για τα παιδιά στην εξωτερική δράση της ΕΕ

{SEC(2008) 135}

{SEC(2008) 136}

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

Μια ξεχωριστή θέση για τα παιδιά στην εξωτερική δράση της ΕΕ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση ανέλαβε με αποφασιστικότητα τη δέσμευση να προωθήσει τα δικαιώματα των παιδιών και να μεριμνήσει για την κάλυψη των βασικών αναγκών τους ως αναπόσπαστο μέρος τόσο της εσωτερικής όσο και της εξωτερικής πολιτικής της. Ανταποκρινόμενη σ' αυτή τη δέσμευση, η ανακοίνωση *«Σχετικά με μια στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα δικαιώματα του παιδιού»*, η οποία εγκρίθηκε στις 4 Ιουλίου 2006, περιγράφει σε γενικές γραμμές μια διαδικασία για τη χάραξη μακροπρόθεσμης στρατηγικής της ΕΕ σχετικά με τα δικαιώματα των παιδιών.

Μια από τις πρωτοβουλίες που προσδιορίστηκαν στην ανακοίνωση 2006 είναι η κατάρτιση ενός σχεδίου δράσης σχετικά με τα παιδιά στην εξωτερική δράση. Η παρούσα ανακοίνωση, με τα συνημμένα έγγραφα εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής για *«Τα δικαιώματα των παιδιών στην εξωτερική δράση»* και για *«Τα παιδιά σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης και κρίσεων»* έχει ως σκοπό να συμβάλει στη χάραξη μιας τέτοιας μακροπρόθεσμης στρατηγικής σε συνδυασμό με τις *Κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για την προώθηση και την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού*, οι οποίες εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο το Δεκέμβριο 2007.

Τα συνημμένα σχέδια δράσης αποσκοπούν στην ενίσχυση του ρόλου της ΕΕ στην αντιμετώπιση της πρόκλησης που τίθεται σε παγκόσμια κλίμακα και συνίσταται στη διασφάλιση του σεβασμού και της προώθησης των δικαιωμάτων του παιδιού και παράλληλα στον προσδιορισμό ειδικών δράσεων που πρέπει να αναλάβει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

2. ΓΙΑΤΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΚΑΤΑΛΑΜΒΑΝΟΥΝ ΞΕΧΩΡΙΣΤΗ ΘΕΣΗ ΣΤΙΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕ

Η σημασία των παιδιών και της υγιούς ανάπτυξής τους για τις κοινωνίες τους και η ειδική προσοχή που απαιτείται για να διασφαλιστεί η πλήρης εφαρμογή των δικαιωμάτων τους δεν έτυχαν, μέχρι σήμερα, επαρκούς προσοχής. Τα παιδιά και οι έφηβοι¹ αντιπροσωπεύουν το ένα τρίτο του παγκοσμίου πληθυσμού και πάνω από το ήμισυ του πληθυσμού στις περισσότερες αναπτυσσόμενες χώρες. Ως ομάδα, αποτελούν μια ιδιαίτερη κατηγορία, που χαρακτηρίζεται από ένα ιδιαίτερο σύνολο αναγκών και δικαιωμάτων. Εντούτοις, τα δικαιώματά τους καταπατούνται ή παραμελούνται συχνά και η φωνή τους δεν ακούγεται ακόμη και όταν πρόκειται να ληφθούν αποφάσεις για θέματα που τα αφορούν άμεσα.

Το να επενδύουμε στα παιδιά και στους νέους σήμερα σημαίνει ότι επενδύουμε στο μέλλον, Νέοι με σωστή εκπαίδευση, θετικά ιδανικά, με δεξιότητες και με πνεύμα κοινωνικής ευθύνης

¹ Ως παιδιά νοούνται όλα τα άτομα ηλικίας κάτω των 18 ετών, όπως ορίζεται στη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού. Η αναφορά στους εφήβους προστέθηκε για να αντικατοπτρίζει καλύτερα την ταύτιση των ίδιων των παιδιών με τις διάφορες ηλικιακές ομάδες κάτω των 18 ετών.

έχουν κάθε πιθανότητα να γίνουν ενήλικες προσηλωμένοι σε υγιείς κοινωνικές αξίες, άτομα έτοιμα και ικανά να συμβάλουν εποικοδομητικά στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των κοινοτήτων τους. Παιδιά και νέοι με αυτά τα προτερήματα είναι πολύ πιθανό ότι θα γίνουν με τη σειρά τους φιλόστοργοι γονείς.

Εντέλει, η βελτίωση της κατάστασης των παιδιών έχει βασική σημασία εάν θέλουμε να εμποδίσουμε την αποδυνάμωση του κράτους και να διασφαλίσουμε μακροπρόθεσμη αιεφόρο ανάπτυξη, κοινωνική συνοχή, σταθερότητα και ασφάλεια των ανθρώπων σε εθνικό, περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο.

Η καταπολέμηση των εγκλημάτων που θίγουν ιδιαιτέρως τα παιδιά, όπως η εμπορία ανθρώπων, πρέπει να βασίζεται σε συγκεκριμένα μέτρα που προστατεύουν τα παιδιά από τη βία και την εκμετάλλευση. Τα προληπτικά μέτρα πρέπει να συνδυάζονται με παροχή βοήθειας σε παιδιά που γίνονται θύματα τέτοιων εγκλημάτων, ώστε να διασφαλίζεται η αποκατάσταση, η ανάρρωση και η μακροπρόθεσμη κοινωνική ένταξή τους.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει αναλάβει πλήρως τη δέσμευση να επιτύχει τους στόχους που καθορίστηκαν από τους αναπτυξιακούς στόχους της χιλιετίας (ΑΣΧ). Η πλειονότητα των ΑΣΧ συνδέεται με την ευημερία και τη σωστή ανάπτυξη των παιδιών και των εφήβων, συμπεριλαμβανομένων της υγείας, της εκπαίδευσης, του νερού και της διατροφής². Όλοι αυτοί οι στόχοι αφορούν βασικές προκλήσεις που το διακύβευμά τους είναι η διανοητική και φυσική ανάπτυξη των παιδιών σε πολλές περιοχές του κόσμου. Σήμερα, διαγράφεται η πιθανότητα να μην είναι σε θέση όλες οι χώρες να επιτύχουν τους ΑΣΧ. Συνεπώς, η πιθανότητα να επιτευχθούν οι ΑΣΧ θα μειωθεί σημαντικά, εκτός αν ληφθούν μέτρα που να τοποθετούν τα παιδιά στο κέντρο των αναπτυξιακών πολιτικών.

Τα παιδιά πρέπει να καταλάβουν κεντρική θέση στις πολιτικές της ΕΕ στον τομέα των εξωτερικών σχέσεων, της ανάπτυξης και της ανθρωπιστικής βοήθειας, λόγω της ευάλωτης κατάστασής τους η οποία οφείλεται στη νεότητά τους, στη σχετική έλλειψη εμπειρίας τους και στην εξάρτησή τους από τη φροντίδα των ενηλίκων. Τα παιδιά είναι ιδιαίτερα ευάλωτα στις επιπτώσεις της διάλυσης των οικογενειών, στην εμπορική εκμετάλλευση και στην εμπορία ανθρώπων. Κινδυνεύουν ιδιαίτερα από τις επιπτώσεις της αποδυνάμωσης του κράτους και των ένοπλων συγκρούσεων. Τα παιδιά είναι εκτεθειμένα στους κινδύνους που συνδέονται με την τροφή και την υγεία, οι οποίοι μπορούν να απειλήσουν τη φυσιολογική ανάπτυξή τους ή ακόμη και την ίδια τους τη ζωή.

Τα δικαιώματα των παιδιών συνδέονται στενά με τα δικαιώματα των μητέρων τους. Η απουσία σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας και δικαιωμάτων της μητέρας, καθώς και η απουσία βασικής κοινωνικής προστασίας, έχουν άμεσες συνέπειες στην υγεία και στην ευημερία των παιδιών τους. Έτσι, το ένα τρίτο από όλες τις εγκυμοσύνες δεν είναι ούτε επιθυμητές ούτε έχουν προγραμματιστεί· οι μισές τις μητέρες στον κόσμο γεννούν χωρίς τη βοήθεια εκπαιδευμένης μαμής και πάνω από 3 εκατ. παιδιά πεθαίνουν κάθε χρόνο λόγω επιπλοκών κατά τη διάρκεια του τοκετού ή αμέσως μετά. Πολλά άλλα θα αισθανθούν σε όλη τη διάρκεια της ζωής τους τις επιπτώσεις από την ασθένεια της μητέρας τους κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης ή από επικίνδυνο τοκετό. Κάθε χρόνο, πάνω από 300.000 παιδιά γεννιούνται οροθετικά στον ιό HIV³. Τουλάχιστον 10 εκατ. παιδιά πεθαίνουν κάθε χρόνο

² Οι ΑΣΧ για τη φτώχεια και την πείνα (ΑΣΧ1), την εκπαίδευση (ΑΣΧ2), την ισότητα των φύλων (ΑΣΧ3), την παιδική επιβίωση (ΑΣΧ4), καθώς και οι στόχοι για την υγεία της μητέρας (ΑΣΧ5), τις ασθένειες που οφείλονται στη φτώχεια (ΑΣΧ6), την υδροδότηση και τις συνθήκες υγιεινής (ΑΣΧ7).

³ Η έκθεση 2005 για την παγκόσμια υγεία: δικαιώματα για κάθε μητέρα και παιδί.

προτού φθάσουν την ηλικία των πέντε ετών από αιτίες που θα μπορούσαν να είχαν αποφευχθεί.

Η εκπαίδευση παραμένει πολύ σημαντική πρόκληση. 72 εκατ. παιδιά στον κόσμο, από τα οποία το 57% είναι κορίτσια, δεν φοιτούν σε σχολείο. Όσον αφορά τα παιδιά που έχουν την τύχη να πάνε στο σχολείο, η ποιότητα της εκπαίδευσης που λαμβάνουν διαφέρει σε πολύ μεγάλο βαθμό.⁴

110 εκατ. παιδιά και έφηβοι είναι θύματα της παιδικής εργασίας και, ως εκ τούτου, δεν έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθήσουν το σχολείο. Η απασχόληση για πολλά από αυτά τα παιδιά παραβιάζει τη σύμβαση της ΔΟΕ περί του κατωτάτου ορίου ηλικίας εισόδου στην απασχόληση (1973). Επιπλέον, οι συνθήκες στο χώρο εργασίας είναι συχνά επισφαλείς και τα ίδια τα παιδιά μπορούν να εργάζονται ως σκλάβοι ή να είναι θύματα εμπορίας κατά παράβαση των συμβάσεων της ΔΟΕ 29 για την καταναγκαστική εργασία και 182 για τις χειρότερες μορφές παιδικής εργασίας. Πολλοί από τους εφήβους που αναζητούν εργασία αντιμετωπίζουν μεγάλες δυσκολίες να βρουν ευκαιρίες αξιοπρεπούς εργασίας. Πολύ συχνά δεν υπάρχουν προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης και ανάπτυξης των δεξιοτήτων και πολλοί νεοεισερχόμενοι στην αγορά εργασίας υποχρεούνται να εργαστούν στην άτυπη οικονομία χωρίς κοινωνική ασφάλιση. Έχει βασική σημασία να δοθεί η κατάλληλη προσοχή στην εκπαίδευση για να ενισχυθεί η αυτονομία των παιδιών και των εφήβων ώστε να μπορούν να διαδραματίζουν ενεργό ρόλο στην κοινωνία και να συμβάλλουν πλήρως στην πρόοδο των κοινοτήτων τους.

Η απουσία σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας και δικαιωμάτων, όσον αφορά τις εφήβους, ενθαρρύνει τις καταναγκαστικές σεξουαλικές σχέσεις, τους αναγκαστικούς γάμους, τις ανεπιθύμητες εγκυμοσύνες και συμβάλλει άμεσα στο ποσοστό νέων μολύνσεων από τον ιό του HIV στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Υπάρχουν ομάδες παιδιών και εφήβων που έχουν ειδικές ανάγκες και είναι εκτεθειμένες σε ιδιαίτερους κινδύνους: παιδιά που ανήκουν σε εθνοτικές ή άλλες μειονότητες, παιδιά μετανάστες, πρόσφυγες και παιδιά που έχουν εκτοπιστεί, παιδιά που έχουν πληγεί από ένοπλες συγκρούσεις, παιδιά στρατιώτες, ορφανά και παιδιά χωρίς γονική φροντίδα, παιδιά που έχουν προσβληθεί από τους ιούς HIV/AIDS, και παιδιά με αναπηρίες, που όλα χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής. Τα κορίτσια είναι ιδιαίτερα ευάλωτα και αντιμετωπίζουν επιπλέον κινδύνους.

Τα παιδιά και οι έφηβοι θίγονται δυσανάλογα από τις ανθρωπιστικές κρίσεις, είτε αυτές οφείλονται στον άνθρωπο, όπως οι ένοπλες συρράξεις, είτε προκαλούνται από φυσικές αιτίες. Σε τέτοιες περιπτώσεις, τα παιδιά υποφέρουν δυσανάλογα από τον υποσιτισμό και τις ασθένειες, με αποτέλεσμα υψηλά ποσοστά θνησιμότητας. Τα παιδιά αντιπροσωπεύουν επίσης μεγάλο ποσοστό των θυμάτων των ναρκών κατά προσωπικού. Είναι εύκολος στόχος για στρατολόγηση από ένοπλες ομάδες, σεξουαλική εκμετάλλευση, καταναγκαστική εργασία και τη διεθνή εμπορία ανθρώπων. Σε εποχές κρίσεων, ο κίνδυνος τέτοιων κακοποιήσεων αυξάνεται λόγω εξασθένησης της προστασίας που παρέχεται παραδοσιακά από την κοινότητα και των μηχανισμών στήριξης, καθώς και λόγω του χωρισμού των παιδιών από τις οικογένειές τους. Οι κρίσεις μακράς διάρκειας μπορούν να έχουν καταστροφικό αποτέλεσμα στα παιδιά που μεγαλώνουν σε τέτοιο περιβάλλον, δημιουργώντας «χαμένες γενιές» με κίνδυνο τη διαιώνιση των συγκρούσεων και των κρίσεων, δεδομένου ότι τα παιδιά θα έχουν

⁴ UNESCO, Παγκόσμια έκθεση παρακολούθησης για την ΕΓΟ (Εκπαίδευση για όλους) του 2007.

μεγαλώσει σε κλίμα βίας και αστάθειας. Τα κορίτσια που ζουν σε ζώνες συγκρούσεων ή σε καταυλισμούς για εκτοπισμένα άτομα και πρόσφυγες είναι ιδιαίτερος εκτεθειμένα σε διάφορες μορφές ενδοοικογενειακής ή σεξουαλικής βίας.

Εκτός από αυτά τα προβλήματα, η φωνή των παιδιών και των εφήβων δεν ακούγεται κατά κανόνα ή δεν λαμβάνεται υπόψη σε συζητήσεις και ανταλλαγές απόψεων σχετικά με αποφάσεις που θα επηρεάσουν τη ζωή τους, είτε στην οικογένεια, είτε στην κοινότητα, ή σε τοπικό, εθνικό ή διεθνές επίπεδο. Η κατάσταση αυτή αποτελεί παράβαση του άρθρου 12 της σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού⁵.

3. ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Τα δικαιώματα του παιδιού αποτελούν μέρος των οικουμενικών δικαιωμάτων του ανθρώπου, τα οποία η ΕΕ δεσμεύτηκε να σέβεται στο πλαίσιο διεθνών και ευρωπαϊκών συνθηκών ιδίως της σύμβασης των ΗΕ για τα δικαιώματα του παιδιού⁶ και των δύο προαιρετικών πρωτοκόλλων⁷. Η ΣΔΠ ορίζει τέσσερις γενικές αρχές που εφαρμόζονται σε όλες τις ενέργειες που αφορούν τα παιδιά: μη διάκριση (άρθρο 2), τα μείζονα συμφέροντα του παιδιού (άρθρο 3), το δικαίωμα του παιδιού στην επιβίωση και στην ανάπτυξη (άρθρο 6) και ο σεβασμός για τις απόψεις του παιδιού (άρθρο 12). Η Ευρωπαϊκή Ένωση συντάσσεται επίσης με τη δήλωση της χιλιετίας και με τους αναπτυξιακούς στόχους της χιλιετίας. Υποστηρίζει, εξάλλου, την πλήρη εφαρμογή της ατζέντας του Καΐρου και της πλατφόρμας του Πεκίνου για δράση, οι οποίες περιλαμβάνουν διατάξεις για τα δικαιώματα των παιδιών και των εφήβων. Τέλος, η ΕΕ υποστηρίζει το σχέδιο δράσης «Ένας κόσμος κατάλληλος για τα παιδιά» που εγκρίθηκε κατά το πέρας της ειδικής συνόδου των ΗΕ για τα δικαιώματα του παιδιού (UNGASS) το 2002.

Η προώθηση των δικαιωμάτων των παιδιών και η ικανοποίηση των βασικών αναγκών τους μέσω των εξωτερικών δράσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να εξεταστεί στο ευρύτερο πλαίσιο της δέσμευσης της ΕΕ όσον αφορά την προώθηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου εν γένει. Έτσι, ο Ευρωπαϊκός Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων αναγνωρίζει ρητά τα δικαιώματα του παιδιού (άρθρο 24), όπως το δικαίωμα στην προστασία και στη φροντίδα που απαιτούνται για την καλή διαβίωσή τους, στην ελευθερία της έκφρασης, το δικαίωμα να λαμβάνεται υπόψη η γνώμη τους, και η υποχρέωση να λαμβάνεται υπόψη το υπέρτατο συμφέρον των παιδιών σε όλες τις πράξεις που τα αφορούν.

Η ανακοίνωση του 2006 «*Σχετικά με μια στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα του παιδιού*» περιγράφει τη διαδικασία χάραξης μιας μακροπρόθεσμης στρατηγικής της ΕΕ για τα δικαιώματα του παιδιού, μέσω της βελτίωσης του συντονισμού, των διαβουλεύσεων με τα ενδιαφερόμενα μέρη, της αποτελεσματικότερης ενσωμάτωσης στις δράσεις της Κοινότητας των δικαιωμάτων του παιδιού και της αξιολόγησης των επιπτώσεων των υφιστάμενων κοινοτικών δράσεων στα παιδιά. Η ανακοίνωση δεσμεύει την ΕΕ να προωθήσει και να ενισχύσει τη δημιουργία δικτύων και την εκπροσώπηση των παιδιών στην Ευρωπαϊκή Ένωση

⁵ «Άρθρο 12: 1. Τα κράτη μέλη εγγυώνται ότι το παιδί που είναι ικανό να διαμορφώνει τη δική του άποψη έχει το δικαίωμα να εκφράζει τη γνώμη του ελεύθερα για όλα τα θέματα που το αφορούν, και στη γνώμη αυτή δίδεται η δέουσα σημασία ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητα του παιδιού.

⁶ Το πλήρες κείμενο της ΣΔΠ των ΗΕ και των προαιρετικών πρωτοκόλλων διατίθεται στην ακόλουθη διεύθυνση: www.ohchr.org.

⁷ Αφορούν, αφενός, την εμπλοκή παιδιών σε ένοπλες συρράξεις και, αφετέρου, την πώληση παιδιών, την παιδική πορνεία και την παιδική πορνογραφία.

και παγκοσμίως, ενώ θα συμπεριλάβει σταδιακά τα παιδιά σε όλες τις διαβουλεύσεις και δράσεις που αφορούν τα δικαιώματα και τις ανάγκες τους. Η ανακοίνωση προτείνει επίσης δείκτες για τα δικαιώματα των παιδιών και ενισχυμένη παρακολούθηση του αντίκτυπου των υφιστάμενων δράσεων στα παιδιά.

Ορισμένα από τα δικαιώματα του παιδιού στις εξωτερικές σχέσεις καλύπτονται από τις υπάρχουσες ειδικές αναπτυξιακές πολιτικές της ΕΕ: για παράδειγμα, τα δικαιώματα που συνδέονται με την εκπαίδευση⁸, την υγεία⁹, την απασχόληση, την κοινωνική ένταξη, την αξιοπρεπή εργασία¹⁰ και την εμπορία ανθρώπων¹¹. Η προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού υπογραμμίζεται επίσης ιδιαίτερα στην πολιτική της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον εκδημοκρατισμό έναντι τρίτων χωρών, ιδίως στο πλαίσιο της εφαρμογής των κατευθυντηρίων γραμμών της ΕΕ για τα παιδιά και τις ένοπλες συρράξεις¹². Το Συμβούλιο εξέδωσε πρόσφατα τις κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για την προώθηση και την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού¹³, συμπεριλαμβανομένης και μιας στρατηγικής εφαρμογής η οποία ορίζει ως πρώτο τομέα προτεραιότητας το θέμα της καταπολέμησης κάθε μορφής βίας κατά των παιδιών. Οι εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές υποστηρίζουν την προώθηση των συνεργειών και την ενίσχυση της διοργανικής συνεργασίας. Περιλαμβάνουν πρωτοβουλίες που προωθούνται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τα δικαιώματα του παιδιού και υποστηρίζουν την ενίσχυση της συνοχής μεταξύ των δραστηριοτήτων που αναλαμβάνονται από τα κράτη μέλη και εκείνων που αναλαμβάνονται από τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η διαδικασία διεύρυνσης είναι ένας άλλος ισχυρός μοχλός για την προώθηση των δικαιωμάτων του παιδιού. Ένα από τα κριτήρια προσχώρησης στην ΕΕ είναι η υποψήφια χώρα να έχει δημιουργήσει θεσμούς σταθερούς που εγγυώνται τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου, το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την προστασία των μειονοτήτων. Στο πλαίσιο αυτών των κριτηρίων που καθορίστηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης το 1993, η Επιτροπή προωθεί τη μεταρρύθμιση της προστασίας του παιδιού και παρακολουθεί στενά την πρόοδο που πραγματοποιείται σ' αυτό τον τομέα καθόλη τη διάρκεια της διαδικασίας προσχώρησης.

Η παρούσα ανακοίνωση υποστηρίζει επίσης τον καθορισμό μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης για την προώθηση των δικαιωμάτων του παιδιού σε διεθνές επίπεδο χρησιμοποιώντας τα διάφορα μέσα που διαθέτει η εξωτερική δράση της Ένωσης. Ξεκινά από την αρχή ότι η ικανοποίηση των βασικών αναγκών των παιδιών και των εφήβων έχει ουσιαστική σημασία για την υλοποίηση των δικαιωμάτων τους.

Η ανθρωπιστική βοήθεια της ΕΕ αποτελεί άμεση ανταπόκριση που βασίζεται στις ανάγκες και αποσκοπεί στη διαφύλαξη της ζωής, την αποτροπή και την ελάφρυνση του ανθρώπινου πόνου και τη διατήρηση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, ενώ ταυτόχρονα σέβεται τις

⁸ Εκπαίδευση: η ανακοίνωση «Εκπαίδευση και κατάρτιση στο πλαίσιο της μείωσης της φτώχειας στις αναπτυσσόμενες χώρες» και το σχετικό ψήφισμα του Συμβουλίου για την «Εκπαίδευση και φτώχεια».

⁹ Η ανακοίνωση για την [«Υγεία και μείωση της φτώχειας»](#) και το [ψήφισμα του Συμβουλίου για την «Υγεία και φτώχεια»](#) και η ανακοίνωση και το πρόγραμμα δράσης για ασθένειες που συνδέονται με τη φτώχεια στην εξωτερική δράση και τα σχετικά συμπεράσματα του Συμβουλίου.

¹⁰ Η ανακοίνωση «Αξιοπρεπή εργασία για όλους», δήλωση της ΕΕ για την παγκοσμιοποίηση που εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 14^{ης} Δεκεμβρίου 2007».

¹¹ Η ανακοίνωση για την εμπορία ανθρώπων δίνει επίσης προτεραιότητα στα παιδιά και στην παγκόσμια διάσταση της εμπορίας ανθρώπων.

¹² Εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 8 Δεκεμβρίου 2003.

¹³ http://ec.europa.eu/external_relations/human_rights/guidelines/01_deathpenalty_1998/guidelines1_en.pdf.

θεμελιώδεις ανθρωπιστικές αρχές του ανθρωπισμού, της ουδετερότητας, της αμεροληψίας και της ανεξαρτησίας. Οι αρχές αυτές συνεπάγονται ότι η ανθρωπιστική βοήθεια πρέπει να παρέχεται μόνο στη βάση των αναγκών, με ιδιαίτερη μέριμνα για τα πλέον ευάλωτα άτομα του πληθυσμού. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΕ δίνει ιδιαίτερη προσοχή στις ανάγκες των παιδιών και των εφήβων. Οι αποφάσεις για ανθρωπιστική βοήθεια «πρέπει να λαμβάνονται αμερόληπτα και μόνον ανάλογα με τις ανάγκες και τα συμφέροντα των θυμάτων»¹⁴. Συμβάλλουν στην «προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των θυμάτων ένοπλων συρράξεων ή φυσικών καταστροφών»¹⁵, και υλοποιούνται με τρόπο που είναι σύμφωνος με το εφαρμωστέο διεθνές δίκαιο.

Υπάρχουν επίσης δεσμεύσεις που αφορούν τα παιδιά σε συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές. Για παράδειγμα, η συμφωνία Κοτονού περιλαμβάνει διατάξεις που αφορούν τα δικαιώματα του ανθρώπου και τα δικαιώματα του παιδιού, συμπεριλαμβανομένης της ενεργού συμμετοχής των νέων πολιτών στο δημόσιο βίο¹⁶. Οι στρατηγικές της ΕΕ για την Αφρική, την Καραϊβική και τον Ειρηνικό καθορίζουν ως τομείς προτεραιότητας τα δικαιώματα του παιδιού, την παιδική εργασία, την εκπαίδευση, την υγεία και τις βασικές υπηρεσίες καθώς και την ιδιαίτερη προσοχή που απαιτείται για τα ευάλωτα παιδιά. Τα ευρωπαϊκά μέσα γειτονίας και εταιρικής σχέσης αναφέρονται ειδικά στα δικαιώματα του παιδιού, συμπεριλαμβανομένης της παιδικής εργασίας ως τομέα συνεργασίας επιλέξιμο για κοινοτική βοήθεια. Η στρατηγική της ΕΕ για τη Λατινική Αμερική και η δήλωση της Βιέννης των υπουργών που ήταν παρόντες στη Σύνοδο Κορυφής ΕΕ-ΧΛΑ το 2006 αναφέρουν ότι αναλαμβάνονται δεσμεύσεις για να «διασφαλιστεί ο σεβασμός και η υλοποίηση των δικαιωμάτων του παιδιού» (άρθρο 5) και ότι αναγνωρίζεται η ανάγκη να «προβλεφθούν ειδικές δημόσιες πολιτικές για την προστασία των παιδιών και των νέων και για να διαρραγεί ο κύκλος της φτώχειας». Η βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ της ΕΕ και της Συνδέσμου Κρατών της Νοτιοανατολικής Ασίας (ASEAN) στον τομέα της καταπολέμησης της εμπορίας παιδιών προβλέπεται ειδικά στο σχέδιο δράσης που εγκρίθηκε στη Σύνοδο Κορυφής ΕΕ-ASEAN η οποία πραγματοποιήθηκε το Νοέμβριο του 2007.

4. Η ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΕΕ

Σκοπός της παρούσας ανακοίνωσης, μαζί με το συνημμένο σχέδιο δράσης για τα *Δικαιώματα του παιδιού στην εξωτερική δράση* καθώς και το έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής για τα *Παιδιά σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης και κρίσεων*, είναι να καθορίσει ένα πλαίσιο για μια συνεκτική προσέγγιση της ΕΕ όσον αφορά την προστασία και την προώθηση των δικαιωμάτων του παιδιού στις τρίτες χώρες. Η προσέγγιση αυτή πρέπει να θεμελιώνεται σε μια ολιστική και παγκοσμίως ισχύουσα θεώρηση των δικαιωμάτων του

¹⁴ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1257/96 του Συμβουλίου σχετικά με την ανθρωπιστική βοήθεια.

¹⁵ Η ανακοίνωση COM(2001) 252 τελικό «Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην προώθηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του εκδημοκρατισμού στις τρίτες χώρες».

¹⁶ Το άρθρο 26 (Θέματα που συνδέονται με τους νέους) ορίζει ότι «Η συνεργασία στηρίζει πολιτικές, μέτρα και δράσεις που αποσκοπούν στην προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών και των νέων, ιδίως των κοριτσιών) και «στην ενθάρρυνση της ενεργού συμμετοχής των νέων πολιτών στο δημόσιο βίο». Το άρθρο 33 (Θεσμική ανάπτυξη και ανάπτυξη της ικανότητας) ορίζει επίσης ότι «η συνεργασία δίνει συστηματικά προσοχή στις θεσμικές πτυχές και, σ' αυτό το πλαίσιο, στηρίζει τις προσπάθειες των κρατών ΑΚΕ για την ανάπτυξη και την ενίσχυση των δομών, των θεσμών και των διαδικασιών που συμβάλλουν (...) στην προώθηση και στη στήριξη του οικογενειακού και πλήρους σεβασμού, καθώς και της υλοποίησης και προστασίας όλων των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών».

παιδιού και να εγγράφεται σε ευρύτερες στρατηγικές για την ανάπτυξη και τη μείωση της φτώχειας.

Η ιδιαιτερότητα της κατάστασης των παιδιών και των εφήβων σε κάθε χώρα, υποπεριοχή ή περιοχή απαιτεί ότι κάθε περίπτωση πρέπει να αναλύεται χωριστά για να αποφασιστεί ποιο από τα ενδεχόμενα μέσα θα επιτρέψει στην ΕΕ να αναλάβει την καταλληλότερη δράση. Σε πολλές χώρες, οι κυβερνήσεις δεν είναι σε θέση και/ή είναι απρόθυμες να αναλάβουν τη δέσμευση να προωθήσουν και να προστατεύσουν τα δικαιώματα του παιδιού. Η διασφάλιση της αποτελεσματικής συμπληρωματικότητας μεταξύ των διαφόρων μέσων δράσης και χρηματοδοτικών μέσων της ΕΕ καθώς και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ανάπτυξης είναι απαραίτητη. Η ΕΕ θα μεγιστοποιήσει και θα συντονίσει τη χρήση των διαθέσιμων μέσων στην εξωτερική της δράση ως ακολούθως:

- (1) *Τα παιδιά και οι έφηβοι στην αναπτυξιακή συνεργασία.* Στις χώρες όπου οι οικονομικές και θεσμικές ικανότητες είναι πολύ αδύναμες ώστε να μπορούν να εγγυηθούν την πρόσβαση των παιδιών σε αποδεκτές συνθήκες διαβίωσης και στις βασικές υπηρεσίες, η ΕΕ θα πρέπει να χρησιμοποιήσει πλήρως την αναπτυξιακή συνεργασία και τα μέτρα εξάλειψης της φτώχειας που προορίζονται για την αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτιών της φτώχειας. Παράλληλα, τα δικαιώματα και οι ανάγκες των παιδιών και των εφήβων πρέπει να ενσωματωθούν αποτελεσματικά στις διάφορες εθνικές πολιτικές.
- (2) *Τα παιδιά και οι έφηβοι στην πολιτική για το εμπόριο:* η εμπορική πολιτική της ΕΕ με τον τρόπο που διατυπώνεται αναγνωρίζει πλήρως την ανάγκη να διασφαλιστεί ότι συνάδει με την προστασία και προώθηση των δικαιωμάτων του παιδιού. Στην εμπορική πολιτική η προώθηση των δικαιωμάτων του παιδιού αποτελεί μέρος του ευρύτερου προγράμματος για την αειφόρο ανάπτυξη. Στις διμερείς συμφωνίες το θέμα των δικαιωμάτων του παιδιού καλύπτεται από τους βασικούς κανόνες εργασίας.
- (3) *Τα παιδιά και οι έφηβοι στον πολιτικό διάλογο.* Λαμβανομένου υπόψη του βασικού ρόλου που διαδραματίζει ο πολιτικός διάλογος μεταξύ της ΕΕ και των εθνικών αρχών, θα πρέπει, κατά τους διαλόγους αυτούς με τις χώρες εταίρους, να λαμβάνεται συστηματικά υπόψη η τήρηση των δεσμεύσεων που έχουν αναληφθεί στο πλαίσιο της σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού. Το ίδιο πρέπει να γίνεται και κατά την παρουσίαση των δράσεων της ΕΕ στα διεθνή φόρα.
- (4) *Περιφερειακές και παγκόσμιες ενέργειες.* Οι δράσεις σε επίπεδο χώρας θα συμπληρώνονται από κατάλληλες δράσεις σε περιφερειακό και σε παγκόσμιο επίπεδο που θα αφορούν θέματα υπερεθνικού χαρακτήρα.
- (5) *Ενίσχυση της αυτονομίας των παιδιών και των εφήβων.* Η ΕΕ θα πρέπει να αντιμετωπίσει την έλλειψη ικανότητας ανταπόκρισης στις υποχρεώσεις όσον αφορά τα δικαιώματα του παιδιού ενισχύοντας τη δυνατότητα των παιδιών και των εφήβων να διαδραματίσουν ενεργό ρόλο στα θέματα που τα επηρεάζουν άμεσα.
- (6) *Τα παιδιά και οι έφηβοι στην ανθρωπιστική δράση.* Στις χώρες που βρίσκονται στα πρόθυρα σύρραξης, που είναι εμπλεγμένες σε σύρραξη ή που εξέρχονται από σύρραξη, συμβαίνει συχνά οι ανάγκες των παιδιών να μην αναγνωρίζονται ή να αγνοούνται και να παραβιάζονται τα δικαιώματά τους. Η ανθρωπιστική βοήθεια χρησιμοποιείται και στην περίπτωση των ανθρωπιστικών κρίσεων που οφείλονται σε φυσικές καταστροφές, όταν οι κυβερνήσεις ξεπερνιούνται από τα γεγονότα, δεν είναι σε θέση ή δεν έχουν τη βούληση να δράσουν. Η ανθρωπιστική βοήθεια θα εστιάσει,

μεταξύ άλλων, και σε τρία βασικά θέματα που συνδέονται με τα παιδιά κατά τη διάρκεια κρίσεων και καταστάσεων έκτακτης ανάγκης:

- (α) τα παιδιά που έχουν χωριστεί από τις οικογένειές τους και τα μη συνοδευόμενα παιδιά,
- (β) τα παιδιά που έχουν στρατολογηθεί σε ένοπλες δυνάμεις ή ένοπλες ομάδες,
- (γ) η εκπαίδευση των παιδιών σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης.

Τα έγγραφα εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής που προσαρτώνται στην παρούσα ανακοίνωση διερευνούν αναλυτικότερα την ένταξη των προβλημάτων που αφορούν τα παιδιά στις εξωτερικές σχέσεις και την κατάσταση των παιδιών στο πλαίσιο της ανθρωπιστικής βοήθειας.